

Yaşlı Bakım Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Esin Kavuran^{1*}, Enver Caner²

¹Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Erzurum/Türkiye

²Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü Artvin/Türkiye

ÖZET:

Amaç: Bu çalışmanın amacı sağlık bakım hizmetleri bölümü yaşlı bakım programında öğrenim gören öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumlarını ve bu tutumları etkileyen faktörleri belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı olarak yürütülen bu çalışmanın örneklemini bir devlet üniversitesinin sağlık bakım hizmetleri bölümü yaşlı bakım programında öğrenim gören 257 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği ve Öğrenci Tanılama Formu kullanılmış ve veriler Google form ile online olarak toplanmıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesi Kruskal Wallis Varyans Analizi ve Mann Whitney U-testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.18±0.94, yaşlılara yönelik tutum ölçeği toplam puanı 155.62±40.16 olarak bulunmuştur. Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği ile sosyo-demografik veriler arasında cinsiyet, 1. ve 2. sınıf, aile tipi, yaşlı birey ile görüşme sıklığı ve mezuniyet sonrasında yaşlı birey ile çalışma isteği istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p<0.05).

Sonuç: Yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Sağlıklı aile ilişkileri olan, yaşlı ziyaretlerine giden yaşlılarla çalışmak isteyen katılımcıların yaşlılara yönelik tutumu belirgin olarak olumlu olduğu belirlenmiştir. Yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılarla daha fazla vakit geçirebilecek sosyal etkinlikler düzenlenmesi, öğrenciye verilen eğitimin sahada uygulama imkânının verilmesi ve toplumun yaşlılık konusunda farkındalığının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Tutum, Öğrenci, Yaşlı Bakımı, Sağlık Hizmeti

Determine Attitudes of Students In Elderly Care Program Towards The Elderly and Affecting Factors

ABSTRACT:

Purpose: The aim of this study was determining attitudes towards the elderly of the students in elderly care program and affecting factors.

Material and Methods: The sample of this descriptive study consisted of 257 students studying in an elderly care program in the health care services department of a state university. The Kogan Attitudes Toward Old People Scale and the Student Identification Form were used to collect the research data and data were collected via Google online form. Kruskal Wallis Variance Analysis and Mann Whitney U-test were used to evaluate the research data.

Results: The average age of the students was 20.18±0.94, and the total score of Kogan Attitudes Toward Old People Scale was 155.62±40.16. It was found a statistically significant difference between the socio-demographic data of the Attitude Scale towards the Elderly and gender, 1st and 2nd grade, family type, frequency of meeting with the elderly person and the desire to work with the elderly person after graduation (p <0.05).

Conclusion: It was determined that elderly care students' attitudes towards the elderly were positive. Participants who have healthy family relationships and want to work with elderly people and who visit elderly people have a positive attitude towards elderly people. It is recommended to organize social activities for elderly care students to spend more time with the elderly, to give the students the opportunity to implement their education in the field, and to increase the awareness of the society on aging.

Keywords: Elderly, Attitude, Student, Elderly Care, Health Service

*Corresponding author: Esin Kavuran, email: esinkavuran@hotmail.com

GİRİŞ

Dünya genelinde 60 yaş üstü insanların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. 60 yaş üstü nüfusun 2019 yılında 1 milyar olduğu bilinmektedir. Bu sayı 2050 yılında 2,1 milyara yükseleceği öngörülmektedir. (WHO 2021). Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi yaşlı nüfusu Türkiye’de de giderek artmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2007 yılında 65 yaş ve üstü bireylerin sayısı Türkiye genel nüfusun %7.1’ni oluştururken, 2019 yılında ise %9.1’ni oluşturmaktadır (TUIK, 2020). Bu artışın nedenlerine bakıldığında; sağlık alanında olan teknolojik gelişmeler ve imkânların varlığı, erken tanı ve tedavi yöntemlerinin artması, koruyucu sağlık uygulamaları, sağlık hizmetlerini geliştirmeye yönelik çalışmaların artması, kişilerin sağlık bilgilerine ulaşımının kolaylığı şeklinde görülmektedir (Yılmaz ve Özkan, 2010; Kurt vd., 2010; Küçükgüçlü vd., 2011). Yaşlı nüfusunun artması ve bu nüfusun büyük çoğunluğunun birden fazla kronik hastalıklara sahip olmasından dolayı yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerinden faydalanması önemli bir yer teşkil etmektedir (Pekçetin, 2018; Beğen ve Yavuzer, 2012; Mandıracıoğlu, 2010). Gelişmekte olan ülkelerde yaşlı popülasyonun artmasıyla birlikte bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Hızla artan yaşlı nüfusunun getirdiği komplike sorunlardan olan kronik hastalıklar, ekonomik sıkıntılar, fizyolojik değişimler gibi bakım ve destek hizmeti gerektirmesinden dolayı sağlık bakım profesyonellerinden olan yaşlı bakım teknikerlerine ihtiyaç duyulmaktadır (Alshehry vd., 2019).

Tutum; belirli bir nesne, olay, kavram, duygu veya bireye yönelik olumlu ya da olumsuz davranışları oluşturma eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Turan vd., 2015). Hızla gelişen bilim ve teknoloji ile aile yapısında oluşan değişiklikler ve yaşlı bireylerin toplum içerisindeki yerini kaybetmesi, kitle iletişim araçlarıyla yaşlılığın istenmeyen, kötü bir durum olarak gösterilmesi yaşlılara karşı tutumu etkilemektedir (Güven vd., 2012). Yaşlı bireylerle ilgili var olan önyargılar, inançlar, değerler yaşlı bireylere yönelik olumsuz tutumların başlıca nedenlerini oluşturmaktadır. Birçok alanda yaşlıların hasta, çirkin, bütün yönleriyle yetersiz olması gibi önyargılar bulunmaktadır. Sağlık çalışanlarından yaşlılara yönelik olumsuz tutum sergileyenlerin daha düşük

kalitede bakım sağladıkları bildirilmektedir (Deasey vd., 2014; Tufan vd., 2015). Yaşlı kişilere yaşı nedeniyle farklı tutum sergilenmesi *yaşlı ayrımcılığı* olarak değerlendirilmektedir (Özdemir ve Bilgili, 2014). Sağlık profesyonellerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları, uyguladıkları sağlık bakım kalitesinin üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Tufan vd., 2015).

Yaşlı hastaların sağlık sorunlarının tedavi ve bakımının zorlaşmasında, yeni sağlık sorunlarının ortaya çıkmasında yaşlı ve yaşlılıkla ilgili yeterli bilgi düzeyi olmayan ve olumsuz tutumlara sahip sağlık çalışanları sebep olmaktadır (Mandıracıoğlu ve Lüleci, 2015; Zehirlioğlu vd., 2015). Yaşlı bilimi alanında çalışan uzmanların yeterli sayıda olmaması yaşlı bireyleri yanlış anlama, ön yargılı yaklaşım, değer ve inançlar gibi durumlar sağlık alanında hizmet veren bireylerin yaşlılara yönelik olumsuz tutumların ortaya çıkmasının başlıca sebeplerinden görülmektedir. Bu nedenle sağlık çalışanlarının yaşlılara yönelik tutumları ve bilgi düzeyleri sağlık hizmetlerinde daha önemli hale gelmektedir (Bergman, 2018). Bu olumsuz tutumların sonucu olarak yaşlı bireylere sağlık bakımı düşük kalitede verildiği ve bakım konusundaki sağlık çalışanlarının aldığı kararları etkilediği düşünülmektedir. Bu sorunların minimal seviyeye indirmek için sağlık bakım teknikerliği eğitim sürecinde yaşlı ve yaşlılık hizmetleri ile ilgili yeterli ve verimli eğitimin verilmesi oldukça önemlidir (Mandıracıoğlu ve Lüleci, 2015; Zehirlioğlu vd., 2015). Yaşlı bakımı ile ilgili eğitim alan öğrencilerin yaşlıya yönelik olan olumlu duygu, düşünce ve tutumlarının verdikleri bakımın kalitesini etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, yaşlı bakım programında öğrenim gören öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumlarını ve bu tutumları etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

MATERYAL ve METOD

Araştırmanın Şekli

Sağlık bakım hizmetleri bölümü yaşlı bakım programı öğrencilerinin yaşlılara karşı tutumlarının ve bu tutumları etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacı ile yapılan bu çalışma tanımlayıcı türdedir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakım Programı 2020-2021 güz yarıyılında aktif olarak kayıtlı 285 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma evreninin tamamına ulaşılması hedeflendiğinden örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden 257 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırmaya katılma oranı %90'dır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında Katılımcı Bilgi Formu ve KOGAN'ın Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği (Kogan's Scale of Attitudes towards the Elderly) kullanılmıştır.

Katılımcı Bilgi Formu

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, yaşadığı bölge, aile tipi, sınıfı, daha önce yaşlı ile yaşama durumu gibi sosyo-demografik özelliklerini içeren ve araştırmacılar tarafından hazırlanmış 12 sorudan oluşmaktadır.

Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği

Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği (Kogan Attitudes Toward Old People Scale "KOPS") 1961 yılında bireylerin yaşlılara karşı olan tutumlarını belirlemek amacı ile Nathan Kogan tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, sağlık profesyonellerinin yaşlılara karşı tutumunu belirlemek amacıyla uygulandığı gibi topluma da uygulanmıştır. Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, Duyan ve Gelbal, (2013); Kılıç ve Adibelli, (2011); Küçükgüçlü vd, (2011) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirliği Duyan ve Gelbal (2013) tarafından yapılan ölçek kullanılmıştır. Ölçek 17 negatif, 17 pozitif ifadesi olan toplam 34 maddeden oluşmuştur. Ölçek puanlamasında ölçek maddelerinden elde edilen puanlar toplanarak toplam puan elde edilmektedir. Ölçeğin puan aralığı 34-238 puan arasında olmakta, ölçekten alınan puanın yüksek olması bireylerin yaşlılara yönelik pozitif tutumları olduğunu, alınan puanın düşük olması ise negatif tutumlarının olduğunu göstermektedir (Kogan, 1961). Duyan ve Gelbal'ın (2013) araştırmasında Cronbach alpha değeri 0.84 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise 0.76 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 19-24 Ekim 2020 tarihleri arasında online veri toplama yöntemi ile toplanmıştır. Google formlardan oluşturulan online anket öğrenci bilgi sistemi üzerinden öğrencilere ulaştırılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi için SPSS 24.0 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı özelliklerin analizinde sayı ve yüzdeler dağılımlardan yararlanılmıştır. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ve yaşlı bireylere yönelik tutum ölçeği ortalama puanlarını incelemek amacıyla Kruskal Wallis Varyans Analizi ve Mann Whitney U-testi kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0.05 kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için bir devlet üniversitesinin etik kurulundan onay (Tarih: 21.09.2020 ve Karar sayısı: E.9550) ayrıca araştırmada kullanılan ölçüm araçları için gerekli izinler yazarlardan alınmıştır. Araştırmaya katılacak öğrencilere yazılı olarak çalışmanın amacı, bilgilerinin gizliliği hakkında bilgi verilerek onamları alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.18 ± 0.94 'tür. Çalışmada yer alan öğrencilerin %80.9'u (n=208) kadın, %52.5'i (n=135) 1. sınıf öğrencisi ve %72.4'ü (n=186) geniş ailede yaşamaktadır. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına bakıldığında %46.3'ü (n=119), babalarının ise %44.7'si (n=115) ilköğretim mezunudur. Öğrencilerin en uzun yaşadıkları yerleşim biriminin ise %39.3 (n=101) oranıyla olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %47.9'u (n=123) yaşlı birey ile yaşamadıklarını, % 59.5'i (n=153) haftada bir defa yaşlı bireyler ile görüştiklerini belirtmişlerdir. Mezuniyet sonrası yaşlı birey ile çalışmayı isteme durumuna %86'sının (n=221) evet olarak cevapladığı görülmektedir (Tablo 1). Çalışmaya katılan bakım hizmetleri bölümü yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutum ölçeği toplam puanı 155.62 ± 40.16 olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü Yaşlı Bakım Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri (n=257)

	N	%
Yaş	X±SS 20.18+0.94	
Cinsiyet		
Kadın	208	80.9
Erkek	49	19.1
Sınıf		
1.Sınıf	135	52.5
2. Sınıf	122	47.5
Aile Tipi		
Çekirdek Aile	58	22.6
Geniş Aile	186	72.4
Anne-Baba Ayrı	13	5.1
Anne Eğitim		
Okuryazar Değil	61	23.7
İlkokul	119	46.3
Ortaokul	50	19.5
Lise	20	7.8
Üniversite ve Üzeri	7	2.7
Baba Eğitim		
Okuryazar Değil	18	7.0
İlkokul	115	44.7
Ortaokul	58	22.6
Lise	55	21.4
Üniversite ve Üzeri	11	4.3
En Uzun Yaşanılan Yerleşim Birimi		
İl	101	39.3
İlçe	82	31.9
Köy/Kasaba	74	28.8
Ailenin Aylık Geliri		
Gelir Giderden Az	118	45.9
Gelir Gidere Eşit	31	12.1
Gelir Giderden Fazla	108	42.0
Yaşlı Bireyler İle Beraber Yaşama Durumu		
Hayır	123	47.9
1-2 Yıl	34	13.2
3-5 Yıl	25	9.7
6 Yıl ve Üzeri	75	29.2
Yaşlı Birey ile Görüşme Sıklığı		
Haftada Bir	153	59.5
İki Haftada Bir	22	8.6
Ayda Bir	38	14.8
Altı Ayda Bir	18	7.0
Hiç	26	10.1
Mezuniyet sonrası yaşlı birey ile çalışmayı isteme durumu		
Evet	221	86.0
Hayır	36	14.0

Tablo 2. Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü Yaşlı Bakım Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanı

Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği	Min.- Max.	X±SS
Toplam	50.00-219.00	155.62±40.16

Tablo 3. Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü Yaşlı Bakım Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanı ile Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

	Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği	
Cinsiyet	X±SS	Test ve p
Kadın	152.48±42.27	MNU=3978.0
Erkek	168.93±25.91	p=.017
Sınıf		
1.Sınıf	162.48±16.33	MNU=6089.5
2. Sınıf	165.51±28.24	p=.000
Aile Tipi		
Çekirdek Aile	159.20±38.09	KW=6.675
Geniş Aile	149.22±44.57	p=.036
Anne-Baba Ayrı	132.84±40.49	
Anne Eğitim Durumu		
Okuryazar Değil	152.16±42.24	
İlkokul	158.84±37.29	
Ortaokul	155.72±40.61	KW=1.873
Lise	151.75±47.33	p=.759
Üniversite ve Üzeri	141.42±49.34	
Baba Eğitim Durumu		
Okuryazar Değil	144.00±50.69	
İlkokul	155.08±38.76	KW=7.232
Ortaokul	164.00±36.91	p=.124
Lise	154.80±42.57	
Üniversite Ve Üzeri	140.18±36.33	
En Uzun Yaşanılan Yerleşim Birimi		
İl	158.75±38.62	KW=.452
İlçe	154.78±37.74	p=.798
Köy/Kasaba	152.28±44.78	
Ailenin Aylık Geliri		
Gelir Giderden Az	152.15±42.94	KW=1.877
Gelir Gidere Eşit	160.01±37.24	p=.391
Gelir Giderden Fazla	153.51±38.75	
Yaşlı Bireyler ile Beraber Yaşama Durumu		
Hayır	152.10±40.14	
1-2 Yıl	160.67±29.72	KW=3.289
3-5 Yıl	162.16±41.18	p=.349
6 Yıl Ve Üzeri	156.92±43.93	
Yaşlı Birey ile Görüşme Sıklığı		
Haftada Bir	161.60±37.95	
İki Haftada Bir	149.13±29.79	KW=10.656
Ayda Bir	153.57±39.65	p=.031
Altı Ayda Bir	134.44±51.00	
Hiç	143.57±46.70	
Mezuniyet sonrası yaşlı birey ile çalışmayı isteme durumu		
Evet	157.31±40.17	MNU=3157.0
Hayır	145.25±39.03	p=.046

Öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ölçeği toplam puanı ile sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. Tabloya göre erkek öğrencilerin ölçek toplam puan ortalaması (168.93±25.91) kadın öğrencilerin puan ortalamasından (152.48±42.27) yüksek olup aradaki

fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0.017). 1. sınıfta okuyan öğrencilerin ölçek puan ortalaması 162.48±16.33, 2. sınıfta okuyanların ise 165.51±28.24 olarak saptanmış olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0.000). Öğrencilerin aile tipine bakıldığında çekirdek ailede yaşayanların

aldığı ölçek puan ortalaması (159.20±38.09) geniş ailede ya da anne-babası ayrı olanların aldığı puandan daha yüksek olup aradaki fark ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=0.036). İlkokul mezunu anneye sahip öğrencilerin ölçek puan ortalaması (158.84±37.29) diğer eğitim seviyesindeki anneleri olanlara oranla daha yüksek puan almış olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=.759). Baba eğitim durumuna bakıldığında ise ortaokul mezunu babası olan öğrencilerin ölçek toplam puan ortalaması (164.00±36.91) diğer eğitim seviyesindeki babası olanlardan daha yüksek olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p=.124). En uzun yaşadıkları yeri il olarak belirten öğrencilerin ölçek toplam puan ortalaması (158.75±38.62), ilçe (154.78±37.74) ve köy/kasabada (152.28±44.78) yaşadıklarını belirtenlerden daha yüksek olup aradaki fark ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p=.798). Çalışmaya katılan öğrencilerin yaşlı birey ile görüşme sıklığına bakıldığında haftada bir defa görüştüğünü belirten öğrencilerin ölçek puan ortalaması (161.60±37.95) diğer sıklıkta görüşenlere göre daha yüksek olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p=.031). Mezuniyet sonrasında yaşlı birey ile çalışmayı isteyen öğrencilerin ölçek toplam puan ortalaması (157.31±40.17) çalışmak istemeyenlere göre (145.25±39.03) daha yüksek olup aradaki fark ise istatistiksel olarak anlamlıdır (p=.046) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Yaşlı bakım programı öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları ve bu tutumları etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmıştır. Yapılan çalışmada yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılara karşı genel olarak tutumlarının olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Yaşlılara yönelik tutum ölçeğinin en düşük 34, en yüksek 238 puan olduğu göz önüne alındığında yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılara karşı tutum ölçeği puan ortalaması 155.62±40.16 olması olumlu yönde bir sonuçtur. Okuyan ve Karasu'nun (2020) yaşlı bakım personeli ile yaptığı çalışmada yaşlılara karşı tutum ölçeğinin en düşük ve en yüksek 26-156 olduğu ve çalışma sonucunun 89.11±11.36 olarak olumlu olduğu görülmektedir. Koç ve

arkadaşlarının (2018) klinik hemşireleri ile yaptığı çalışmada da yaşlılara yönelik tutumların olumlu olduğu saptanmıştır. Adıbelli ve Kılıç'ın (2013) huzurevinde çalışan hemşirelerle yaptıkları çalışmada yaşlılara karşı tutum ölçeği puanının (98.83±11.19) olumlu yönde olduğu görülmektedir. Aydın ve arkadaşlarının (2016) bir üniversite hastanesinde çalışan hemşireler ile yaptıkları çalışmada Kogan'ın yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamasını (129.01±13.91) düşük yönde pozitif olarak bulmuşlardır. Mellor ve arkadaşları, (2007) hemşireler ile yaptıkları çalışmada yaşlılara yönelik tutum ölçek puan ortalamasını 173.4±19.18 olduğu ve hemşirelerin yaşlılara yönelik tutumlarını pozitif yönde olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan farklı bir çalışmada Kogan'ın Yaşlılara Yönelik Tutum ölçeği kullanılmış ve ortalama puanı 129.01±13.91 olarak pozitif yönde bulunmuştur (Zehirlioğlu vd., 2015). Yaptığımız çalışmanın Türk toplumunun aile yapısı gereği aile büyüklerine verilen değer yaşlılara karşı tutumun olumlu olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada yaşlı bakım öğrencilerinin cinsiyet ile yaşlılara yönelik tutum ölçeği toplam puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmaktadır (p=0.017). Çalışma sonuçlarına benzer şekilde Pehlivan ve Vatansever'in (2019) hemşireler ile yaptığı çalışmada cinsiyet ile Kogan'ın Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği arasında istatistiksel olarak bir anlamlılık olduğunu belirtmişlerdir. Ayoğlu ve arkadaşlarının (2014) hemşirelik ve tıp öğrencileri ile yaptıkları çalışmada cinsiyetin yaşlılara yönelik tutum ölçeğine göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Zehirlioğlu ve arkadaşlarının (2015) hemşireler üzerine yaptıkları çalışmada bizim yaptığımız çalışma bulgularımızın aksine cinsiyet ile yaşlılara yönelik tutum arasında istatistiksel olarak bir fark bulunmadığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Can ve arkadaşlarının (2019) UCLA Geriatrik Tutum Ölçeği'ni kullanarak yaşlı bakım öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, cinsiyet ile ölçek puanı arasında fark bulunmasına rağmen istatistiksel bir ilişki bulunamamıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerden 2. sınıfta okuyanların 1. sınıfta okuyanlara göre yaşlı bireylere karşı daha olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Literatürde çalışma bulgularımıza paralel sonuçlar elde eden çalışmalar mevcuttur.

Yılmaz ve Özkan'ın (2010) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin okudukları eğitim yılı arttıkça olumlu tutumun da arttığını ifade etmişlerdir. Bu sonucun eğitimin ilk yılların da öğrencilerin yaşlılar ile ilgili bilgi, deneyim ve roller konusundaki eksiklikleri ile ilişkili olabileceğini düşünmekteyiz.

Yaşlı bakım öğrencileri ile yapılan bu çalışmada aile yapısının Kogan'ın Yaşlıya Yönelik Tutum Ölçeği'ne göre istatistiksel olarak anlamlı olduğunu bulunmuştur ($p=0.036$). Okuyan ve Karasu'nun (2020) yaşlı bakım personeli ile yaptıkları çalışmada bizim yaptığımız çalışma ile aynı yönde aile yapısının yaşlılara karşı tutum ölçeği ile istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Pehlivan ve Vatansever'in (2019) hemşireler ile yaptığı çalışmada da aile yapısı ile ölçek toplam puanı arasında istatistiksel olarak bir anlamlılık olduğu belirtilmiştir. Ayoğlu ve arkadaşlarının (2014) hemşirelik ve tıp öğrencileri ile yaptıkları çalışmada aile tipine göre ölçekten alınan puan ortalamaları arasında fark olduğu ancak bizim çalışmamızın aksine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Can ve arkadaşlarının (2019) yaşlı bakım öğrencileri ile yaptığı çalışmada kullandıkları ölçeğin alt boyutlarından sosyal hizmet ve sosyal değerlerde önemli bir fark olmasına karşın istatistiksel olarak anlam ifade etmemekte aynı zamanda ölçek toplam değeri ile aile yapısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sağlıklı aile yapısına sahip bireylerin yaşlılara karşı daha olumlu tutumlar göstereceği, aile yapısı bozulmuş bireylerde ise yaşlılara karşı tutumun azaldığı düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlı birey ile görüşme sıklığı ile yaşlılara yönelik tutum ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=0.031$). Zehirlioğlu ve arkadaşları (2015) hemşireler ile yaptıkları çalışmada da çalışma bulgularımıza benzer şekilde huzurevini ziyaret etme durumu ile Kogan'ın Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği puanı arasında anlamlı bir fark olduğunu belirtmişlerdir. Pehlivan ve Vatansever'in (2019) hemşireler ile yaptığı çalışmada Kogan'ın yaşlılara yönelik tutum ölçeği ve UCLA (The University of California, Los Angeles) yaşlılara karşı tutum ölçeği kullanılmış ve her iki ölçekte de bizim çalışmamızın

aksine yaşlı bireyler ile görüşme sıklığı ile arasında fark olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Yüce'nin (2020) UCLA geriatrik tutum ölçeği kullanarak sağlık hizmetleri alanında öğrenim gören öğrenciler ile yaptığı çalışmada huzur evini ziyaret etme durumu ile ölçek puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Toplumumuzun geleneksel yapısı düşünüldüğünde bireylerin yaşlılar ile görüşme sıklığına bakıldığında, yaşlı bireylere karşı empatik davranışlar sergileyebileceği düşünülebilir.

Yaşlı bakım öğrencileri ile yaptığımız çalışmada mezuniyet sonrası yaşlı bireyler ile çalışmayı isteme durumu ile yaşlılara yönelik tutum ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0.046$). Çalışma bulgularımızın aksine Yılmaz ve Özkan'ın (2010) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin mezun olduktan sonra yaşlı bireylerin bulunduğu servislerde çalışmayı isteme durumları ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı belirtilmiştir. Altay ve Aydın'ın (2015) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışma sonuçları bizim çalışma sonuçlarımız ile paralellik göstermektedir. Yaşlı bakım öğrencilerinin mezuniyet sonrası yaşlı bireylere bakım vermeleri ve onlarla ilgilenmek istemeleri aldıkları eğitimden kaynaklı olduğu düşünülebilir. Çalışmamızda üniversite ve üzeri eğitim seviyesindeki anne babaya sahip öğrencilerin yaşlılara yönelik ölçek tutum puanları diğer eğitim seviyesindeki anne ve babaya sahip öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmamasına karşın yaşlılara yönelik tutum değerleri daha düşük bulunmuştur. Literatürde konu ile ilgili yapılmış çalışmalara bakıldığında bazı çalışmalarda eğitim seviyesi arttıkça yaşlıya yönelik tutumun daha olumlu bazı çalışmalarda ise yaşlılara yönelik tutumların etkisiz olduğu görülmektedir (Altay ve Aydın, 2015; Başaran, 2018; Koca, 2017; Yüce, 2020). Bu çalışmadaki sonuçların literatür ile benzerlik göstermemesinin nedeni olarak çalışma yapılan gruptaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun geleneksel aile yapısına sahip bir ailede yaşamış olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yaşlı bakım öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumları olumlu olarak bulunmuştur. Yaşlılara yönelik tutum ölçeğinin aile yapısı, yaşlı bireyleri ziyaret etme sıklığı, mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteği, cinsiyetin ve 1.-2. sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuçlar doğrultusunda yaşlılara yönelik tutumun olumlu olabilmesi için öğrencilerin yaşlılarla daha fazla vakit geçirebilmesini sağlayacak yaşlı bakım evlerinde sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, öğrencilerin sahada etkin bir uygulama imkanının sağlanması, aile ilişkilerinin geliştirilmesi ve topluma yaşlılık ile ilgili farkındalık oluşturacak faaliyetlerin yapılması önerilebilir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

KAYNAKLAR

- Adibelli, D., ve Kılıç, D. (2013). Difficulties experienced by nurses in older patient care and their attitudes toward the older patients. *Nurse education today*, 33(9), 1074-1078.
<https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.04.002>
- Alshehry, A. S., Almazan, J. U., Alquwez, N. (2019). Influence of religiosity on the Saudi nursing students' attitudes toward older people and perceptions on elderly care. *Journal of Religion and Health*, 1-14.
<https://doi.org/10.1007/s10943-019-00857-z>
- Altay, B., Aydın, T. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi (HEAD)*, 12(1), 11-18.
[DOI: 10.5222/HEAD.2015.011](https://doi.org/10.5222/HEAD.2015.011)
- Aydın, L., Yönt, G. H., Bayat, E., vd. (2016). Hemşirelerin Yaşlılara Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hemşirelik E-Dergisi*, 3(1).
- Ayoğlu, F. N., Kulakçı, H., Ayyıldız, T. K., vd. (2014). Attitudes of Turkish nursing and medical students toward elderly people. *Journal of Transcultural Nursing*, 25(3), 241-48.
<https://doi.org/10.1177/1043659613515527>
- Başaran Ö. Süleyman Demirel üniversitesi son sınıf lisans öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve etkileyen etmenler. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi. Tıpta Uzmanlık Tezi. Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Isparta 2018.
- Beğer, T., Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve yaşlılık epidemiyolojisi. *Klinik Gelişim*, 25(3), 1-3.
- Bergman, E. J. (2018). Aligning career aspirations with demographic reality: the role of gerontology and geriatric educators in shaping student attitudes and

- behavior. *Gerontology ve Geriatrics Education*, 39(3), 265-267.
<https://doi.org/10.1080/02701960.2018.1513116>
- Can, R., Işık, MT., Erenoğlu, R., vd. (2019). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yaşlıbakımı Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi, *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 6(1), 13-25.
- Deasey, D., Kable, A., Jeong, S. (2014). Influence of nurses' knowledge of ageing and attitudes towards older people on therapeutic interactions in emergency care: a literature review. *Australas J Ageing*, 33(4), 229-36.
<https://doi.org/10.1111/ajag.12169>
- Duyan, V., Gelbal, S. (2013). Yaşlılara Yönelik Tutum Ölçeği'nin Bir Grup Üniversite Öğrencisi Üzerinde Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Turkish Journal of Geriatrics*, 16(2), 202-209.
- Güven, Ş. D., Muz, G. U. & Ertürk, N. E. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı değişkenlerle ilişkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), 99-105.
- Kılıç, D., Adibelli, D. 2011. The validity and reliability of Kogan's attitude towards old people scale in the Turkish society. *Health*; 3(9): 602-8.
[DOI: 10.4236/health.2011.39101](https://doi.org/10.4236/health.2011.39101)
- Koca S. Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaşlılığa İlişkin Görüşlerinin ve Yaşlılığa Karşı Tutumlarının Belirlenmesi. Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli 2017.
- Koç, A., Öztaş, D., Uysal, N., vd. (2018). Klinik hemşirelerinin yaşlılara ilişkin düşünce ve tutumları. *Ankara Medical Journal*, 18(4), 500-507.
<https://doi.org/10.17098/amj.498024>
- Kogan, N. 1961. Attitudes toward old people: the development of a scale and an examination of correlates. *J. Abnorm. Psychol*; 62(1): 44-54.
<https://doi.org/10.1037/h0048053>
- Kurt, G., Beyaztaş, Y.F, Erkol, Z. Yaşlıların sorunları ve yaşam memnuniyeti. *Adli Tıp Dergisi* 2010;24(2):32-9.
- Küçükgüçlü, Ö., Mert, H., Akpınar, B. (2011). Reliability and validity of Turkish version of attitudes toward old people scale. *Journal of Clinical Nursing*, 20(21-22), 3196-3203.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2011.03764.x>
- Mandıracıoğlu, A. (2010). Dünyada ve Türkiye'de yaşlıların demografik özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 49(3), 39- 45.
- Mandıracıoğlu, A., Lülecı, N. (2015). Attitudes towards the elderly among turkish pharmacy students. *Turkish Journal of Geriatrics / Türk Geriatri Dergisi*, 18(4), 305-309.
- Mellor, P., Chew, D., Greenhill, J. A. (2007). Nurses' attitudes toward elderly people and knowledge of gerontic care in a multipurpose health service (MPHS). *Australian Journal of Advanced Nursing*, 24(4), 37-41.
- Okuyan, C. B., Karasu, F. 2020. Yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı tutumlarının belirlenmesi: bakım sorunları ve müdahale önerileri. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 77-83.
<https://doi.org/10.30569/adiyamansaglik.673993>

- Özdemir, Ö. & Bilgili, N. (2014). Sağlık hizmetlerinde yaşlı ayrımcılığı. *Gülhane Tıp Dergisi*, 56, 128- 131.
[DOI:10.5455/gulhane.32088](https://doi.org/10.5455/gulhane.32088)
- Pehlivan, S., Vatansever, N. (2019). Hemşirelerin Yaşlıya Tutumları ve Etkileyen Faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 45(1), 47-53.
<https://doi.org/10.32708/uutfd.468622>
- Pekçetin, S. (2018). Üçüncü sınıf fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarına eğitimin etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 59-63.
- The World Health Report Erişim: 26.03.2021
https://www.who.int/health-topics/ageing#tab=tab_1
- Tufan, F., Yuruyen, M., Kizilarlanoglu, M. C., Akpınar, T., Emiksiye, S., Yesil, Y., Yavuzer, H. (2015). Geriatrics education is associated with positive attitudes toward older people in internal medicine residents: a multicenter study. *Archives Of Gerontology And Geriatrics*, 60(2), 307-310.
<https://doi.org/10.1016/j.archger.2014.12.004>
- TÜİK, 2020. Available from: <https://www.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 09.11.2020
- Turan, İ., Şimşek, Ü., Aslan, H., (2015). Eğitim araştırmalarında Likert Ölçeği ve likert tipi soruların kullanımı ve analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 186-203.
- Türkiye İstatistik Kurumu, 2019 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri, Available from: <https://www.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 09.11.2020.
- Yılmaz, E., Özkan, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(2), 35-52.
- Yüce, G. E. (2020). Sağlık Hizmetleri Alanında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 8(2), 208-218.
<https://doi.org/10.33715/inonusaglik.715353>
- Zehirlioğlu, L. G., Bayat, E., Günay, B. (2015). Hemşirelerin yaşlılara yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik e-Dergisi*, 3(1), 10-18.